

ONTWERPBESLUIT KEMPENLAND-WEST

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 387);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Kempenland-West**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
 - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
 - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
 - H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*
 - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
 - H4030 Droge Europese heide
 - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
 - H1149 Kleine modderkruiper
 - H1831 Drijvende waterweegbree

Artikel 2

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 1, gaat tevens vergezeld van een nota van toelichting, welke deel uitmaakt van dit besluit.
2. De in artikel 1 bedoelde speciale beschermingszone vormt het Natura2000-gebied **Kempenland-West**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 3

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Zuid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Keizergracht 5, 5611 GB EINDHOVEN. Terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres:

<http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Kempenland-West bij de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrictlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Kempenland-West aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. Het aangewezen gebied vormt het Natura2000-gebied Kempenland-West, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting wordt de aanwijzing onder de Habitatrictlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen of bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Kempenland-West aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Kempenland" en onder nummer NL1000022 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor een prioritair habitattype in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Dit Habitatrictlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura2000-gebied Kempenland-West (landelijk gebiedsnummer 135). Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de

hieronder opgesomde natuurmonumenten¹. In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Groot en Klein Meer is aangewezen op 27 juni 1990 (besluitnummer NMF-90-7317, Stcrt. 1990, nr. 129).

Het beschermd natuurmonument Landschotse Heide is aangewezen op 30 januari 1973 (NBOR/S-9737, Stcrt. 1973, nr. 29).

Het beschermd natuurmonument Mispelindse en Neterselse Heide is aangewezen op 4 juli 1983 (NLB/GS/GA/1178, Stcrt. 1983, nr. 138).

Het Natura2000-gebied Kempenland-West ligt in de provincie Noord-Brabant en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Bladel, Eersel, Goirle, Hilvarenbeek, Oirschot en Reusel-De Mierden.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het heide- en vennengebied van Kempenland bestaat uit enkele enigszins verspreid liggende delen: in het westen de Rovertse Heide, meer naar het oosten de Mispelindse Heide en Neterselse Heide, dan de Landschotse Heide, en tenslotte nog verder naar het oosten tussen Vessem en Wintelre, het Grootmeer. Tussen deze heideterreinen stromen de meanderende lopen van de laaglandbeken Reusel, Groote Beerze en Kleine Beerze.

De Rovertsche Heide, oorspronkelijk een groot heidegebied dat in de 20ste eeuw met naaldhout is bebost, omvat hier de Rovertsche Leij met beekbegeleidend bos alsmede het ven Papschot. De Mispelindse en Neterselse Heide zijn droge en vochtige heiderestanten met vennen (De Flaes, Het Goor) van de voorheen uitgestrekte en kenmerkende Kempische heiden. De Neterselse Heide omvat het gebied 'Grijze Steen' (met snavelbiesbegroeiingen) en broekbossen. De Landschotse Heide bestaat uit overgangen van droge en vochtige heiden met hierin enkele heidevennen (Keijenhurk, Kromven, Wit Hollandven en Berkven). Het Groot en Klein Meer zijn voormalige heidevennen te midden van een groot bosgebied.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Kempenland-West behoort tot het Natura2000-landschap 'Hogere Zandgronden'.

De begrenzing van het Habitatrictlijn gebied Kempenland-West is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede voor zover van toepassing nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

¹ Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-1998 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572).

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.²

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen bestaat het Natura2000-gebied uit drie los van elkaar gelegen delen. Het meest westelijke deel – de Rovertsche Heide en Aalst Heide – ligt ten zuidwesten van Hilvarenbeek, ten westen van de N269. Het middendeel – bestaande uit Mispelindse en Neterselse Heide en Landschotse Heide - ligt ten oosten van de N269. De Mispelindse en Neterselse Heide is door graslanden verbonden met de Landschotse Heide, die ten zuiden van Middelbeers ligt. Het meest oostelijke deel – het Groot en Klein Meer – ligt ten noordoosten van Vessem, aan de Merenweg. Van het Natura2000-gebied maken ook deel uit de volgende beken: de Reusel vanaf Langvoortse Brug ten oosten van Hooge Mierde tot aan de Wilhelminadijk ten westen van Haghorst; de Groote Beerze vanaf Bladel tot de samenvoeging met de Kleine Beerze, ten noorden van Middelbeers; de Kleine Beerze vanaf de Urnenweg ten oosten van Hoogeloon tot de samenvoeging met de Groote Beerze ten noorden van Middelbeers.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Habitatrictlijngebied vallen.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea toegelicht. De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen aangepast:

- Het deelgebied Gorp (ten noorden van Amersfoort-coördinaat 387) is vervallen (ca. 202 ha), maar Rooversche Heide (ca. 541 ha) is toegevoegd. Er ligt hier goed ontwikkelde Vochtige heiden (*hogere zandgronden*) subtype A (H4010) en er is Drijvende waterweegbree (H1831) aanwezig.
- De natuurlijke beekloop Groote Beerze (incl. oeverzones en nieuwe natuur) tussen de Scheperweg en Voortend is toegevoegd ten behoeve ontwikkeling van Beken en rivieren met waterplanten (*waterranonkels*) subtype A (H3260_A).
- Hetzelfde geldt voor de natuurlijke beekloop van de Kleine Beerze vanaf de aftakking van het omleidingskanaal ten zuidoosten van Middelbeers tot ter hoogte van de plek waar het omleidingskanaal weer wordt gekruist.
- Door middel van toevoeging van merendeels door Brabants Landschap verworven nieuwe natuur (ca. 36 ha) is een verbindingszone gelegd tussen de deelgebieden Landschotse en Neterselse Heide en daarmee de samenhang tussen beide deelgebieden verbeterd.

² Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

- Op bovengenoemd traject is het omleidingskanaal van de Kleine Beerze als onderdeel van het gebied vervallen omdat er geen relevante habitatwaarden voorkomen.

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 1.957 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

De voormalige beschermde natuurmonumenten Groot en Klein Meer, Landschotse Heide, Mispelindse en Neterselse Heide met een gezamenlijke omvang van 1.147 ha. vallen in hun geheel binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied Kempenland-West.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en van de (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. **Wegen** betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattypen en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Een aanzienlijk deel van het habitatype stuifzandheiden met struikhei is vergrast met pijpenstrootje en bochtige smele. De droge heide in het gebied behoort deels tot habitatype H2310 stuifzandheiden met struikhei (op landduinen) en deels tot habitatype H4030 droge heiden (op dekzand).

H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Er is al een aantal herstelde vennen waar het habitatype zwakgebufferde vennen in goede kwaliteit voorkomt. Verder herstel is mogelijk in gedegradeerde vennen.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitrichio-Batrachion*

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).

Toelichting De kwaliteit van het habitatype beken en rivieren met waterplanten *waterranonkels* (subtype A) is door eutrofiëring en 'normalisatie' van de laaglandbeken achteruitgegaan. Zo kwam hier in het verleden de vlottende waterranonkel voor. Het gebied kent echter nog steeds goede mogelijkheden tot herstel van dit zeer ernstig bedreigde type.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden*, (subtype A).

Toelichting Een aanzienlijk deel van de vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) is vergrast met pijpenstrootje. Het gebied is van groot belang voor herstel van dit habitatype.

H4030 Droge Europese heide

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Een aanzienlijk deel van de heide van het habitatype droge heiden is vergrast met pijpenstrootje en bochtige smele. De droge heide in het gebied behoort deels tot habitatype H2310 stuifzandheiden met struikhei (op landduinen), deels tot habitatype H4030 droge heiden (op dekzand).

- H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion***
- Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
- Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt veel voor op plagplekken, en zal voor een groot deel weer omvormen tot habitatype H4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A). Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang her en der in het terrein pionierplekken te behouden.
- H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)**
- Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).
- Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt voor op de landgoederen langs de Reusel. Kwaliteitsverbetering is mogelijk.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

- H1149 Kleine modderkruiper**
- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
- Toelichting De precieze verspreiding van de kleine modderkruiper in het gebied is slecht bekend, maar de soort is in ieder geval aangetroffen in de Reusel.
- H1831 Drijvende waterweegbree**
- Doel Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
- Toelichting De drijvende waterweegbree komt voor in de Reusel, Groote Beerze en Kleine Beerze, en in het omleidingskanaal. Het betreft hier de rijkste groeiplaatsen van de drijvende waterweegbree in ons land.

4.5 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Kempeland-West omvat drie beschermde natuurmonumenten, namelijk Groot en Klein Meer, Landschotse Heide, Mispelindse en Neterselse Heide. (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de "oude doelen"). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage A).

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu- en
Faunabeheer

NMF-90-7317

27 juni 1990

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied bekend onder de naam "Groot en Klein Meer" in de gemeente Vessem c.a., voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis, en mitsdien een natuurmonument is, in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat de vegetatie van het natuurmonument duidelijke kenmerken vertoont van niet verzuurde heidevennen;

dat in het natuurmonument een grote verscheidenheid aan planten en dieren aanwezig is;

dat in het natuurmonument vrij zeldzame plantengemeenschappen met daarbij behorende, eveneens vrij zeldzame planten voorkomen;

dat het natuurmonument fungeert als broed- en fourageergebied voor een groot aantal vogelsoorten waaronder minder algemene tot zeldzame soorten;

dat het natuurmonument door zijn ligging te midden van een groot bosgebied en zijn karakter uit een oogpunt van natuurschoon van grote betekenis is;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de hierboven genoemde waarden moeten worden verstaan, maar ook de geomorfologische opbouw, de geologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 30 juni 1989, nr. NMF-89-3313, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van "Groot en Klein Meer";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

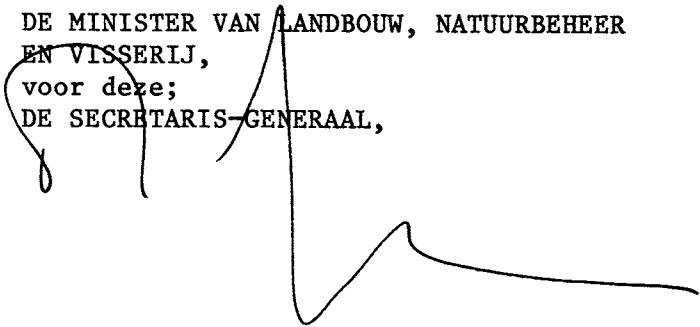
B E S L U I T :

- I Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Groot en Klein Meer", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Vessem, sectie E, nummers 4, 1173 (ged.), 1999, 2000 en 1168 (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 137.
- II Bij deze aanwijzing gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

's-Gravenhage,

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze;
DE SECRETARIS-GENERAAL,

1. Inleiding

Het gebied "Groot en Klein Meer", ook wel "Vessemse vennen" genoemd, ligt even ten noordoosten van Vessem langs de weg van Vessem naar Wintelre, in de gemeente Vessem c.a.

De oppervlakte van het natuurmonument is ca 35 ha.

Het Groot en Klein Meer zijn voormalige heidevennen. De directe omgeving is in de periode 1920-1930 bebost.

Terwijl de meeste vennen in Nederland onder een dominerende invloed van verzuring staan, waardoor karakteristieke vegetaties en levensgemeenschappen verdwijnen, zijn het Groot en Klein Meer niet verzuurd. Deze in ecologisch opzicht bijzondere situatie wordt vrijwel uitsluitend veroorzaakt door de lozing van kalkrijk spoelwater vanuit de installatie van de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant.

Met de onderhavige beschikking wordt het gebied "Groot en Klein Meer" aangewezen als beschermd natuurmonument ingevolge de Natuurbeschermingswet.

Het gebied is geheel in eigendom en beheer bij de gemeente Vessem c.a.

Er bestaat een zakelijk recht-overeenkomst met de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant ten aanzien van de afvoer van spoelwater.

Met deze aanwijzing wordt beoogd het behoud en herstel van de natuurwetenschappelijke waarde van het gebied te bevorderen.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon

2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Het gebied ligt in de zogenaamde Centrale Slenk, een door zuidoost noordwest lopende breuken gevormde strook waar in de loop van vele miljoenen jaren een sterke daling van de aardkorst heeft plaatsgevonden. De ontstane hoogteverschillen werden teniet gedaan door opvullingen van zand en fijn grind (rivierafzettingen). Sedert 500.000 jaar is fijnkorrelig materiaal in de Centrale Slenk afgezet. Dit geschiedde voornamelijk door beken en wind in koude tijden. Een belangrijk deel van deze afzettingen bestaat uit leem. Dit leem komt als moeilijk doordringbare laag vaak dicht aan de oppervlakte voor. Hierdoor konden gemakkelijk vennen ontstaan.

In beide vennen wordt ondiep een weinig doorlatende, zeer sterk lemige of zeer fijnzandige laag aangetroffen. Juist door de aanwezigheid van deze laag stagneert water in deze depressie in het landschap (ven).

In het Groot Meer varieert de waterdiepte in het open water globaal tussen 0,70 en 1,00 meter. Het Klein Meer is gemiddeld minder diep (circa 0,60 - 0,80 m). Nagenoeg overal is de op de bodem aanwezige modderlaag gering (0,05 - 0,10 m).

Van de op dit moment aanwezige, aan kalkrijk water gebonden soorten werden Oeverkruid en Kranswiersoorten pas voor het eerst in 1976 waargenomen (rond 1979-1980 is Oeverkruid zeer massaal opgekomen). Uit literatuurgegevens blijkt dat rond 1955 het centrum van het Groot Meer geen enkele plantengroei had. Grote delen van de noordoost oever hadden slechts een begroeiing van Gewoon struisgras. Voor het overige deel van het ven werd de oevervegetatie bepaald door Pijpestrootje en Gewone waterbies. Ook Pitrus kwam voor (deze soort wordt reeds in 1939 vermeld). Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat het Groot Meer in de vijftiger jaren al een verzuurd karakter had. Dat het ven oorspronkelijk weinig verzuurd is geweest zou mogen worden opgemaakt uit het feit dat er in 1920 Oeverkruid voorkwam.

Er is een tweetal oorzaken aan te geven waardoor zich opnieuw aan kalkrijk water gebonden soorten hebben gevestigd.

1. In 1952 werd gestart met het lozen van filterspoelwater in het Klein Meer door de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant. Dit filterspoelwater is kalkhoudend, omdat het enigszins zure spoelwater bij de behandeling door marmerfilters wordt geleid. Het spoelwater voor regeneratie van deze filters laat men eerst bezinken in spoelwater-vijvers, gesitueerd bij het Klein Meer. Via een overstort komt het water in het Klein Meer en vandaar via een sloot in het Groot Meer.
2. In het begin van de jaren zeventig zijn de noordoost oever en deels de zuid-oever van het Groot Meer geschaafd. Hierbij werd een bovenste zandlaag verwijderd, zodat een zandstrand voor de recreanten ontstond. Het overgebleven zand werd op de zuid-oever van het ven gestort waardoor hier een schiereiland is ontstaan.

Slechts de combinatie van beide oorzaken heeft geleid tot herstel van de venvegetaties.

2.2. Flora en vegetatie

Met name het Groot Meer wordt op dit moment gekenmerkt door goed ontwikkelde vegetaties behorende tot het Oeverkruidverbond en het verbond van Ongelijkbladig fonteinkruid met soorten als Oeverkruid, Naaldwaterbies, Gesteeld glaskroos, Pilvaren, Ongelijkbladig fonteinkruid en Vlottende bies.

Naast deze vegetaties komen voedselrijkere oevervegetaties voor met soorten als Riet, Pitrus en Lisdodde.

De soortenrijkdom van het fytoplankton is hoog.

2.3. Fauna

Met betrekking tot de macro-fauna kan opgemerkt worden dat in het Groot Meer vissoorten zijn waargenomen (o.a. Brasem, Karper, Baars, Blankvoorn en Ruisvoorn). Ook is hier sprake van goed ontwikkelde amfibieënpopulaties (onder andere Heikikker en Kleine watersalamander).

Voor de avifauna zijn het Groot en Klein Meer van groot belang.

In de periode 1975-1981 werden in totaal 131 soorten waargenomen.

Hieronder zijn 13-15 soorten die in de venvegetatie broeden en die ook wat voedsel betreft van de vennen afhankelijk zijn, waaronder: Dodaars, Fuut, Roerdomp, Kuifeend en Grote karekiet.

In de directe omgeving van de vennen (het bosgebied) broedt een groot aantal soorten, onder andere Zwarte specht, Fluiter, Wielewaal en Goudvink.

Diverse roofvogelsoorten gebruiken de vennen en naaste omgeving als jachtgebied, onder andere de Boomvalk.

In het winterhalfjaar zijn de vennen belangrijk voor watervogels. Opmerkelijke wintergasten of doortrekkers zijn onder meer Smient, Krakeend, Brilduiker en Bokje.

2.4. Natuurschoon

De vennen zijn door hun ligging te midden van een groot bosgebied, alsmede door hun karakter van belang uit een oogpunt van natuurschoon. Met name de overgangen van gesloten bos naar open water worden door de recreant gewaardeerd, wat blijkt uit het aantal bezoekers.

3. Begrenzing

De begrenzing van het natuurmonument is bepaald op grond van de aanwezigheid van natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. Hierbij is tevens gestreefd naar in het terrein herkenbare grenzen. De noordwestelijke begrenzing wordt gevormd door de verharding van het fietspad dat langs de weg van Vessem naar Wintelre loopt. De noordoost-, zuid- en zuidwestgrenzen worden gevormd door de rondom beide vennen gelegen zandwegen. Deze vallen binnen de begrenzing van het natuurmonument. Voor de nadere kadastrale begrenzing wordt verwezen naar de beschikking en de bijbehorende kaart BN 137.

4. Bescherming krachtens andere instrumenten

Het gebied van het Groot en Klein Meer ligt te midden van een groot aaneengesloten bosgebied dat in het in februari 1987 vastgestelde streekplan voor "Midden- en Oost-Brabant" is aangeduid als "bosgebied met natuurwaarde".

In het vigerende bestemmingsplan buitengebied, goedgekeurd in september 1981, is het gebied bestemd tot "natuurgebied".

De bescherming van een bestemmingsplan beperkt zich tot ruimtelijk relevante handelingen, terwijl ook handelingen die in ruimtelijk opzicht niet relevant zijn van belang kunnen zijn voor de waarden van het natuurmonument.

Bovendien biedt een bestemmingsplan geen mogelijkheden om een actief beheer te regelen. Met name dit laatste wordt voor het onderhavige gebied, zoals ook elders uit deze toelichting blijkt, van grote betekenis geacht.

5. Gebruik en rechtsgevolgen

5.1 Gebruik en beheer

Het natuurmonument is volledig in eigendom en beheer bij de gemeente Vessem c.a.

5.1.1. Bos

Binnen het gebied ligt ongeveer 10 ha opgaand bos, voor het overgrote deel bestaand uit opgaande naaldbomen. Dit bos valt onder de bosbijdrageregeling. Het door Staatsbosbeheer opgestelde beheersplan is verlopen. In overleg met de gemeente wordt door het Staatsbosbeheer jaarlijks een werkplan opgesteld voor het gemeentelijk bosbezit. De percelen worden periodiek gedund. Zaaddragende exemplaren van de Amerikaanse vogelkers worden verwijderd, terwijl de ondergroei van loofboomsoorten zoveel mogelijk wordt gespaard.

5.1.2. Water

De oppervlakte van de vennen inclusief de begroeide venoevers bedraagt ongeveer 25 ha.

In 1979 respectievelijk 1982 zijn beide pompstations van de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant op het gebruik van marmerfilters overgeschakeld.

Ruwweg kan gesteld worden dat door toepassing van marmerfilters de lozing van kalk via het effluent is verdubbeld en dat de alkaliniteit in het Groot Meer vermoedelijk verdubbeld is in de periode vanaf 1980 (in 1980-1984 gemiddeld 0,99 - 1,46 meg/l) ten opzichte van de periode daarvoor met uitsluitend gebruik van kalkdosering (in 1977 gemiddeld 0,63 meg/l). Omdat het vermoeden bestaat dat het ingelaten water voor de aanwezige plantesoorten een te hoog kalkgehalte bezit zullen op korte termijn beheersmaatregelen dienen te worden genomen.

Voorts speelt ook het, vooral in de Kempen, vrij hoge eutrofiërend effect van de depositie een rol.

Het geleidelijk dichtgroeien van delen van het Groot Meer met onder andere Riet, Pitrus en Lisdodde, dat na 1974 is begonnen, wijst in een dergelijke richting.

Om het dichtgroeien van het ven te voorkomen is de gemeente Vessem c.a. in 1982 begonnen de rietvegetatie te maaien en af te voeren.

5.1.3. Recreatie

Het Groot Meer trekt met name in de zomermaanden veel dagrecreanten. Hiervoor zijn in het verleden, met name aan de oostzijde van het ven, enige voorzieningen getroffen in de vorm van enkele zitbanken en afvalbakken.

De zandwegen rondom beide vennen zijn opengesteld voor gemotoriseerd verkeer. In de volgende paragrafen zal worden aangegeven op welke wijze de rechtsgevolgen van de aanwijzing kunnen bijdragen aan de instandhouding en het herstel van de waarden van het natuurmonument.

5.1.4. Jacht

Het "Groot en Klein Meer" is onderdeel van een groter jachtveld, waarin de jacht door de gemeente Vessem is verpacht aan een jagersvereniging.

5.2. Rechtsgevolgen

5.2.1. Rechtsgevolgen ex artikel 12

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is het verboden zonder vergunning handelingen te verrichten, of te gedogen, die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument.

Hoewel het moeilijk is om van te voren exact aan te geven welke handelingen al dan niet schadelijk zullen zijn en derhalve vergunningplichtig, wordt om de gedachten enigszins te bepalen hierna een aantal handelingen opgesomd waarvoor een vergunning aangevraagd moet worden. Deze lijst is niet volledig.

- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, produkten of materialen, daaronder begrepen het dumpen van mest en ook tuinafval;
- het beoefenen van motorsport en het houden van wedstrijden, races en crosses met motorvoertuigen en bromfietsen;
- neerzetten of opbouwen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans en tenten;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van oppervlakteverharding;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals kampeerterreinen, lig- en speelweiden en picknickplaatsen;
- ontgronden, bodemverlagen en ontginnen;
- het uitoefenen van de jacht anders dan op basis van lopende jachthuurcontracten;
- het uitzetten van vis;
- het gebruik door ruiters buiten de aanwezige onverharde wegen.

In het onderhavige natuurmonument is geen vergunning vereist voor een aantal handelingen (waaronder het gebruik van de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant) die nu reeds worden verricht. Zo zal ook in de toekomst de te lozen hoeveelheid spoelwater sterk afhangen van het watergebruik door de afnemers en is de kans zeer reëel dat op kortere of langere termijn uit diepere pakketten wordt gewonnen (minder wegzijging, vermoedelijk andere samenstelling spoelwater). Zowel de jaarlijkse fluctuaties als de toekomstige samenstelling van het dieper te winnen water zijn van invloed op de aan kalkrijke milieutypen gebonden levensgemeenschappen. Omdat het in de praktijk voor betrokkenen vaak moeilijk is te beoordelen of in een bepaald geval een vergunning vereist is, wordt met inachtneming van het voorafgaande aangeraden de hulp van de consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer in te roepen.

5.2.2. Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

5.2.3. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen.

Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument. Met behulp van artikel 16 kan tegen het eventueel verrichten van in dat artikel genoemde schadelijke handelingen door bezoekers worden opgetreden.

6. Gewenst beheer

Het ligt in de bedoeling voor het onderhavige natuurmonument binnen afzienbare tijd een beheersplan op te stellen teneinde het hierna omschreven gewenste beheer te realiseren. Het is gewenst dat de bestaande bossen binnen het natuurmonument zich ontwikkelen tot een meer 'gevarieerd bostype. Dit kan bereikt worden door stimulering van de natuurlijke ondergroei middels periodieke dunningen, kleinschalige verjonging met loofboomsoorten en het verwijderen van Amerikaanse vogelkers en Fijnspar ondergroei. De nadere invulling en detaillering kan plaatsvinden binnen het op te stellen beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet. Met name de vegetatiekundige waarde van de vennen wordt voor een groot deel bepaald door de aanvoer van kalkrijk (spoel)water en de aanwezigheid van weinig doorlatende lagen. Een sterke vermindering van de hoeveelheid alsmede kwaliteitsverandering wordt vanuit floristisch oogpunt minder wenselijk geacht. Nader inzicht in deze kwaliteits- en kwantiteitsaspecten ware door middel van onderzoek te verkrijgen mede in relatie tot het eutrofiërend effect van de depositie en de toename van de sliblaag.

Om geleidelijke dichtgroei langs de randen van de vennen tegen te gaan is het gewenst een deel van de opgaande begroeiing te verwijderen. In verband met buffering ten opzichte van de weg Vessem-Wintelre is het wenselijk de beplantingsstrook langs de noordrand van het Groot Meer te handhaven c.q. uit te breiden. Het is gewenst om zowel in het Groot als in het Klein Meer delen van de vegetaties van Riet, Pitrus en Lisdodde jaarlijks te maaien en het maaisel af te voeren. Op deze wijze worden voedingsstoffen verwijderd.

Met betrekking tot het dagrecreatieve gebruik is een nadere zonering wenselijk. Een intensivering van het gebruik is in het licht van de aanwezige kwetsbare waarden ongewenst. Het wordt tevens wenselijk geacht het gemotoriseerd verkeer te weren. In bovengenoemd beheersplan zullen ook openstelling en toegankelijkheid aan de orde komen.

Na afloop van het thans lopende jachthuurcontract zal de jacht kunnen worden gecontinueerd wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheersplan zal een vergunning ex artikel 12 worden verleend.

7. Inlichtingen

De consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gaarne bereid alle gewenste inlichtingen te verschaffen.

Het kantoor van de consulent in de provincie Noord-Brabant is gevestigd te Tilburg, Prof. Cobbenhagelaan 225, tel.: 013-645511.

17
30 JAN. 1973

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

. In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gezien zijn beschikking van 31 januari 1972, nr. NBOR/S-3297, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, tezamen vormende de zogenoemde "Landschotsche Heide";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, een te dezer zake rechtstreeks ingekomen schriftuur, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplannologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van dit natuurmonument worden bepaald door zijn geomorfologische structuur en bodemkundige opbouw en door de omstandigheid, dat het een uitgestrekt en gaaf heidelandschap vormt;

dat in de door natuurlijke neerslag gevoede Landschotsche Heide bovendien voedselarme vennen en vochtige tot drassige gebieden voorkomen met voor heide en vennen kenmerkende plantengemeenschappen;

dat zodanige vochtige tot drassige heidegebieden voor het handhaven van de verscheidenheid in het natuurlijke milieu van groot belang zijn en bijgevolg mede van betekenis zijn voor de bestudering van dat milieu;

dat echter zulke gebieden in ons land steeds zeldzamer worden;

dat het natuurmonument voorts een belangrijk broedgebied vormt voor heide- en weidevogels en tevens een pleisterplaats is voor vele trekvogels;

dat het natuurschoon van het onderhavige natuurmonument in het bijzonder wordt bepaald door de openheid en het geaccidenteerde karakter van het gebied, alsmede door de aanwezigheid van vennen, en dat het natuurmonument uit hoofde van zijn natuurschoon mede van betekenis is uit een oogpunt van openlucht recreatie;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, het oligotrofe karakter van het gebied, de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de weidsheid van het landschap en de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Oost-, West- en Middelbeers, sectie D, nrs. 1115, 1120, 1121, 1122, 1259, 1261, 1520, 2350, 2351, 2684 ged., 2694, 1529, 1530, 1866, 1867, 2695, 1826, 1862, 1863, 1864, 1865, 1857, 2686, 1531, 2685, 2352 ged., 2353 ged., 2356 ged., 2074 ged., alsmede een ongenummerd perceel, en sectie E, nrs. 1281, 1282, 1404, 1452, 560, 1007, 1276, 2285, 1451, 2286, 1279, 1277, 1405, 1375, 2287, 1373, 1374, 2297, 2298, en de percelen, kadastraal bekend gemeente Vessem, sectie A, nrs. 1155, 1312, 1156, 1157, 1154, 1153, 887, 1152, 924, 1151, 888, 886, alsmede twee ongenummerde percelen (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en tezamen vormende de zogenoemde "Landschotsche Heide".

De Staatssecretaris voornoemd,
overeenkomstig de door de Staatssecretaris
geparafeerde minuut,
de Secretaris-Generaal,

(Mr. J. van Viegen).

TOELICHTING

Het natuurmonument "Landschotsche Heide" is een heidegebied, gelegen ten zuiden van Middelbeers. Naast tamelijk hoog gelegen droge gronden omvat dit natuurmonument gronden met een vochtig tot drassig karakter en enkele heidevennen met open water. Het merendeel van het natuurmonument is een vochtig tot drassig voedselarm gebied, dat slechts door natuurlijke neerslag wordt gevoed.

Het aantal plantesoorten dat in gebieden met een dergelijk oligotroof milieu kan voorkomen is betrekkelijk klein; in de Landschotsche Heide echter is door de afwisseling in bodemopbouw en de daarmee samenhangende karakterverschillen in het milieu het aantal plantesoorten relatief groot. Op de hogere delen overheerst de struikheide; de wat lagere gedeelten zijn begroeid met onder meer dopheide, pijpestrootje, gentiaan, witte en bruine snavelbies, kruipwilg, veenbes en zonedauwsoorten. In en langs de vennen groeien gewone en veelstengelige waterbies, snavelzegge, moerasrus, veenpluis en verschillende soorten veenmos.

Het natuurschoon van de Landschotsche Heide wordt in hoge mate bepaald door de weidsheid van het gebied, de heidevennen en de golvende terrein-gesteldheid; de langs de randen van het natuurmonument voorkomende bossen accentueren de uitgestrektheid van de heidevlakte.

De begrenzing van het natuurmonument is zodanig gekozen, dat ook bossen of delen daarvan, die in vegetatiekundig opzicht deel uitmaken van de heidevlakte, daarin zijn opgenomen. Bij het grensbeloop ten noorden van het Wit Hollandven is rekening gehouden met het bestaande recreatieve gebruik van de grond.

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

4 juli 1983

No. NLB/GS/GA-1178

Directie Natuur- en
Landschapsbescherming

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Misperleindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen", voorzover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit een complex van droge en natte heiden, vennen, opgaande naald- en loofbossen, hakhout en cultuurgronden die in biologisch, geomorfologisch en hydrologisch opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument als een representatief overblijfsel kan worden beschouwd van de in vroeger tijden in Noord-Brabant algemene maar tegenwoordig zeldzame combinatie van heidevelden met aangrenzende beekdalen;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid in micro-reliëf en bodem en daarmee samenhangend een grote variatie in grondwaterstanden en voedselrijkdom;

dat in samenhang met deze verscheidenheid in milieuomstandigheden zich een aantal gedifferentieerde levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat de binnen het natuurmonument fraai meanderende beken Reusel en Stroom van grote betekenis zijn in geomorfologisch en biologisch opzicht;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door gradiënten van voedselarme heidegebieden naar voedselrijke beekdalen;

dat in het natuurmonument minder algemene tot zeldzame plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust- en fourageergebied voor een groot aantal individuen van verschillende vogelsoorten, waaronder in ons land weinig algemene tot zeldzame soorten;

dat het natuurmonument door zijn afwisseling en relatieve ongereptheid van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

blad 2 kenmerk NLB/GS/GA-1178

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hiervoor bedoelde geologische, geomorfologische, biologische en visueel-esthetische waarden maar ook de bodemkundige en hydrologische gesteldheid, de cultuurhistorische hoedanigheid en de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 5 juli 1982, nr. NLB/GS/GA-51933, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Misperleindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Misperleindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Hooge en Lage Mierde, sectie A, nrs. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 203, 205, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 228, 290, 291, 292, 370, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 421, 427, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 438, 439, 440, 441, 549, 550, 608, 609, 610, 623, 637 ged., 640, 642, 682, 718, 720, 721, 722, 725 ged., 727, 751; sectie C, nrs. 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 94, 96, 97, 98, 99, 101, 182, 183, 268, 269, 270, 271, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 1178, 1179, 1240, 1241, 1270, 1271, 1272, 1273, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1554, 1555, 1556, 1564, 1565, 1674, 1675, 1676, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1695, 1696, 2056, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2646, 2719, 2730, 3082 ged., 3104; sectie H, nrs. 84 ged., 92 ged., 94 ged.; sectie K, nrs. 30, 31, 32, 33, 34, 35 ged., 36 ged., 57 ged., 668 ged.;
- Bladel, sectie A, nrs. 11, 25, 29, 30, 31, 32, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 78, 80, 82, 96, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 1265, 1266, 1401, 1402, 1468, 1469, 1470, 1472, 1473, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1540, 1541, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1675, 1950, 1951, 1952, 1955, 2054, 2055, 2056, 2155, 2156, 2389, 2561, 2562, 2904,

2907, 2908, 2909, 2910, 3052, 3053, 3071, 3072, 3073, 3074, 3075, 3076, 3077, 3078, 3079, 3080, 3081, 3082, 3083, 3084, 3099, 3101, 3102, 3103, 3104, 3105, 3110, 3111, 3114, 3115, 3116, 3117, alsmede één ongenummerd perceel; sectie L, nrs. 35, 68, 73, 81, 82, 89, 90, 91 ged., 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 324, 325, 326, 393, 394, 395, 396, 397, 398;

Hilvarenbeek, sectie F, nrs. 480, 481, 496, 498, 499, 733, 736, 886 ged., 1022 ged., 1025 ged., 1035 ged., 1039, 1084 ged., 1085, 1105, 1122, 1123, 1124 ged., 1126 ged., 1127 ged., 1132 ged., 1134, 1135, 1136, 1185 ged., 1195 ged., alsmede vier ongenummerde percelen;

Diessen, sectie B, nrs. 620, 1165 ged., 2122, 2821, 2824; sectie C, nrs. 1529, 1711, 1712, 2698 ged., 2700 ged., 3738, 3740 ged., 4112, 4113, 4115, 4116, 4117 ged., 4118, 4119, 4120, 4134, 4135, 4136, 4137, 4138, 4139 ged., 4140, 4156 ged., 4157 ged., 4158, 4159, alsmede één ongenummerd perceel;

Oost-, West- en Middelbeers, sectie E, nrs. 1090, 1345, 1347, 1348, 1349, 1350, 1403, 1612, 1613, 2111, 2319, 2320, 2321; sectie H, nrs. 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 296, 299, 303, 304, 305, 339, 340, 341, 342, 343, 344;

Hoogeloon, sectie K, nrs. 217, 218, 221, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 247, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN98 en de daartoe behorende detailkaarten.

II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met de beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Minister van Landbouw en Visserij,

w.g. G.J.M. Braks.

TOELICHTING

1. Inleiding

Het natuurmonument "Misperleindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen" (ca. 900 ha) is gelegen in de gemeenten Hilvarenbeek, Hooge en Lage Mierde, Diessen, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Hoogeloon en wordt gekenmerkt door het voorkomen van uitgestrekte heidevelden, gelegen tussen de beekdalen van de Reusel, de Stroom en de Grootte Beerze. Het natuurmonument vormt één geheel met de bos- en heideterreinen van het landgoed de "Utrecht" tenwesten van de provinciale weg Hilvarenbeek-Reusel. De beekdalen met hun natuurlijke loofbosvegetatie alsmede de nog bestaande heidevelden vormen een restant van de vroeger over grote oppervlakte voorkomende Kempische heidevelden die werden afgewisseld door de beekbegeleidende bossen. Het natuurmonument is derhalve ook een cultuurhistorisch waardevol geheel.

De kern van het gebied bestaat uit de Misperleindse heide en de Neterselse heide, waarin gelegen het "Flaasven", "Klein Flaasven", "Goorven" en de "Hazenkolk". Samen met de aangrenzende bossen vertegenwoordigen zij een bijzonder grote natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde.

De westflank wordt gevormd door een gedeelte van het landgoed Wellenseind waarin de beken "de Reusel" en "de Stroom" tezamen vloeien. In dit gebied is de structuur van de beemdgraslanden goed bewaard gebleven. Vanuit Wellenseind meandert de Reusel verder in noord-oostelijke richting door het gedeelte van het landgoed "de Utrecht" plaatselijk bekend onder de naam "de Hertgang".

Haar oevers zijn karakteristiek voor een typische laaglandbeek; in de binnenbochten wordt slib afgezet en in de buitenbochten vindt uitschuring plaats, zodat de beek in de loop der eeuwen een aantal keren haar bedding heeft verlegd. Op veel plaatsen komen in de door de beek afgesneden meanders waardevolle verlandingsvegetaties voor. Daar waar de Reusel de gemeente Diessen binnenstroomt staan monumentale eikenopstanden op de beekbezinkingsgronden.

De oostflank van het natuurmonument wordt gevormd door het beekdal van de Grootte Beerze. Dit deel van het natuurmonument ligt op een gradiënt van droge voedselarme heidegronden naar het vochtige, tamelijk voedselrijke beekdal. Uit een oogpunt van natuurschoon is dit gebied zeer fraai door de afwisseling van opgaand loofbos, graslandpercelen, singels, hakhout, broekbos en heide. Vooral nabij de beek, die in ruilverkavelingsverband is verbeterd, komen nog oude afgesneden meanders voor.

In het natuurmonument komen tussen de diverse terreintypen vele gradiënten voor, waardoor de variatie in landschapsstructuren groot is. Dit heeft geleid tot een grote verscheidenheid in milieuomstandigheden en daarmee gepaard een grote soortenrijkdom in zowel floristisch als faunistisch opzicht. Met name de voedselarme heide- en vennenmilieus en de beken met bijbehorende beekdalen zijn in dit verband van bijzondere waarde.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

2.1. Geologie, geomorfologie en bodem

De meeste afzettingen dateren uit het Midden-Pleistoceen en bestaan uit grove grindhoudende terraszanden van Rijn en Maas. In het Weichselien hebben zich hierop door de wind aangevoerde dekzanden afgezet, welke naar het noorden afhellen.

Door rooibouw en overbeweiding verdween plaatselijk de vegetatie, waardoor het dekzand ging stuiven. Zo ontstonden er zandduinen. Hier en daar zijn deze stuifkoppen nog waarneembaar (Wellenseind, Wulpenoord, Neterselse heide, Spreeuwelsche heide).

De vennen verschillen in bodemkundig opzicht van de omliggende gronden, daar zich in de meeste vennen moerasveenvorming heeft voorgedaan.

Het beekdal van de Reusel is in geomorfologisch opzicht bijzonder gaaf, temeer daar de beek binnen het natuurmonument nog geheel haar natuurlijke loop heeft en zorg draagt voor actuele sedimentatie- en erosieprocessen. Ook de moerassige laagtes en de lage landduinen op en rond de Mispel-eindse en Neterselse heide moeten in geomorfologisch opzicht als waardevol worden aangemerkt.

Wat betreft de bodemkundige situatie kan worden opgemerkt dat in het beekdal van de Reusel beek- en gooreerdgronden voorkomen, alsmede lage en hoge enkeerdgronden. Op diverse plaatsen komen leemlagen voor nabij het maaiveld. Op de uitgestrekte vochtige heidevelden treft men veldpodsolgronden aan, terwijl haarpodsolen voorkomen in de veelal beboste stuifduinruggen.

In het beekdal en op de vochtige heidevelden komt het grondwater nooit dieper dan ongeveer 1 m onder het maaiveld; op de hoogst gelegen gronden komt het grondwater nooit boven de 80 cm onder het maaiveld.

In het beekdal van de Grootte Beerze valt de overgang van de hogere gronden naar het eigenlijke beekdal duidelijk te onderscheiden.

Binnen het gebied komen de volgende bodemtypen voor: hoge en lage enkeerdgronden, veldpodsolen, goor- en beekkeerdgronden. De beekkeerdgronden, ontstaan in de langgerekte laagte waarin het water van de hogere gronden zich verzamelde, zijn deels veraard, sterk humeus en bezitten een hoog leemgehalte.

2.2. Vegetatie en flora

a) Heideterreinen

De Mispel-eindse en Neterselse heide vormen een heidegebied met een grote variatie in reliëf en daardoor in grondwaterstand. Grofweg kan men een drietal typen onderscheiden, te weten droge heide, vochtige heide en natte heide. Met name in de vochtige en natte heide komen zeer waardevolle en voor Noord-Brabant zeldzaam geworden vegetaties voor, welke grotendeels gerekend kunnen worden tot het Dopheideverbond. Hieronder worden vele zeldzame plantesoorten aangetroffen, zoals Moeraswolfsklauw, Klokjesgentiaan, Kleine en Ronde zonnedauw, Witte en Bruine snavelbies, Beenbreek, Moeras-hertshooi, Veenbies, Blauwe zegge, Veelstengelige Snavelbies en Stekelbrem.

In de droge heiden komen vegetaties voor die behoren tot het Struikheide-Kruipbremverbond.

Op de Mispel-eindse en Neterselse heide komen tevens gedeelten voor die dicht begroeid zijn met opslag van Berk en Grove den en gedeelten met fraaie Gagelstruwelen.

b) Vennen

In het gebied komt een aantal vennen voor, te weten: Goorven, Hazenkolk, Flaasven, Kleine Flaas, Wurven, Boschven en het Snippenven.

Het Goorven en het Flaasven in de Mispelleindse heide behoren tot de matig voedselarme vennen (mesotroof).

De verrijking van het milieu komt vooral op naam van de vele kokmeeuwen die er broeden en die het water met hun mest eutrofiëren. Door deze verrijking is van de vroeger hier voorkomende vegetaties behorende tot het Oeverkruidverbond (Littorellion) met Waterlobelia weinig over gebleven en zijn er grote Riet- en Pitrusvelden ontstaan. De Hazenkolk is nog zeer voedselarm; hier komen soorten voor als Veelstengelige waterbies, Oeverkruid en Vlottende bies.

c) Beken en beekdalen met broekbos en beekdalgrasland

Het dal van de Reusel op de landgoederen Wellenseind en De Hertgang zijn natuurwetenschappelijk bijzonder waardevol door de vrijwel ongeschonden overgangen van hooggelegen voedselarme gronden met heide en naaldbossen naar de laaggelegen, relatief voedselrijke gronden met beekbegeleidende bossen en beekdalgraslanden.

De beekbegeleidende bossen bestaan voor een belangrijk deel uit hoogopgaand soortenrijk eiken- en beukenbos (Verbond van Zomer- en Wintereik) met soorten als Dalkruid, Gewoon bosviooltje, Veelbloemige salomonszegel, Grootbloemige muur, Maagdenpalm en Bosanemoon.

Voorts komen in het zuidelijke deel van het beekdal van de Reusel elzen en aangeplante populierenbosjes voor met name op de verlaten cultuurgraslanden direct langs de Reusel en de Stroom.

Het beekdal van de Grootte Beerze heeft een geheel ander karakter. De menselijke beïnvloeding is in dit beekdal veel groter geweest. De sterke afwisseling in gras- en bouwland, opgaand bos, hakhout, broekbos en heide is daarvan het gevolg.

De opgaande bossen bestaan uit populierenbos, soortenarm en soortenrijk eiken- en beukenbos (Verbond van Zomer- en Wintereik) en elzenbroekbos (Elzenverbond) met soorten als Melkeppe, Kale jonker, Bitterzoet, Gele lis en Dotter.

2.3. Fauna

In samenhang met de hiervoor geschetste verscheidenheid van abiotisch milieu en vegetatie heeft zich in het natuurmonument een eveneens gevarieerde fauna ontwikkeld, met name in ornithologisch opzicht.

De heideterreinen vormen het biotoop voor Wulp, Korhoen, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Wintertaling en Tapuit.

De vennen. Het Goor en de Flaas in de Mispelleindse heide zijn ornithologisch van grote betekenis als broedgebied van de Geoorde fuut, Do-daars, Kuifeend, Tafeleend, Slobeend, Zomertaling, soms de Pijlstaart en de Bruine kiekendief, voorts de Roerdomp en Blauwborst.

Op doortrek en in de winter zijn deze vennen pleisterplaatsen voor vele eendachtigen, ganzen en soms zwanen, terwijl in de nazomer bij lage waterstand de oevers veel steltlopers aantrekken zoals Tureluur, Kemphaan, Kievit, Wulp, Regenwulp, Grutto, Bonte strandloper, Oeverloper, Groenpootruiter en Zwarte ruiter.

De bossen zijn van belang als broed-, pleister- en voedselgebied voor vele diersoorten.

De bossen van de beekdalen worden gekenmerkt door een rijke zangvogelstand met soorten als Wielewaal, Tuinfluiter, Nachtegaal, Gekraagde

roodstaart, Grauwe vliegenvanger en Fluiter.

Voorts komen de volgende soorten voor: Zwarte specht, Groene specht, Grote bonte specht, Kleine bonte specht, Boomkruiper, Boomklever, Houtsnip, Goudvink, IJsvogel, Nachtzwaluw, Havik, Buizerd, Boomvalk, Sperwer, Bosuil en Ransuil. Met name de dichtheden van Zwarte specht, Grauwe vliegenvanger, Boomkruiper en Vink zijn opvallend hoog.

Wat betreft de zoogdieren kan worden opgemerkt dat Hermelijn, Bunzing, Wezel, Haas, Ree en diverse muizensoorten zijn aangetroffen terwijl ook de Boomarter enkele malen is waargenomen.

3. Natuurschoon

Door zijn relatieve ongereptheid en zijn grote afwisseling in landschapstypen is het natuurmonument van grote betekenis uit een oogpunt van natuurschoon.

4. Begrenzing

De grens van het natuurmonument is zo gekozen, dat er in landschappelijk, geomorfologisch en ecologisch opzicht één samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. Hierbij is grotendeels uitgegaan van de aanwezige natuurwetenschappelijke waarden.

- De begrenzing van het beekdal van de Reusel aan de westzijde en de oostzijde (gedeeltelijk) is dusdanig gekozen dat de gehele gradiëntzone van hoog naar laag binnen het natuurmonument valt. Bij de exacte bepaling van deze grens heeft het beekdalkarakter (met name de aanwezigheid van beekbegeleidend loofbos) en het bestaande wegenpatroon een belangrijke rol gespeeld. De Provinciale weg (Kempenbaan) alsmede de aangrenzende bermen vallen buiten het natuurmonument.
- De zuidelijke begrenzing van het natuurmonument wordt voor het overgrote deel gevormd door de grens bos/heide-cultuurgrond. Alleen nabij de Beerse Dijk is vanwege de aanwezige relatie met de omgeving een perceel cultuurgrond binnen het natuurmonument opgenomen. De waterlopen en zandwegen voorzover gelegen op de grens van het natuurmonument vallen geheel binnen de aanwijzing. Alleen de Ruttestraat en de Witvensberg (voor wat betreft het verharde deel) zijn niet opgenomen.
- De Mispelendse en Neterselse heide worden aan de noordzijde begrensd door de bestaande zandwegen en/of fietspaden welke zelf eveneens binnen de aanwijzing vallen.
- De oostgrens wordt gevormd door de Groote Beerze en de Westelbeerse Dijk tot aan de kruizing van deze weg met de Biezengorzen. De Groote Beerze valt hierbij wel binnen de begrenzing van het natuurmonument, de verharde Westelbeerse Dijk en de bijbehorende berm niet. De Kapeldijk is inclusief de bijbehorende bermen in z'n geheel buiten de aanwijzing gehouden. De noordgrens van het beekdal van de Groote Beerze komt in hoofdzaak overeen met die van het in het voormalige ruilverkavelingsgebied Spoordonk gespaarde gebied. De zuidgrens van dit gedeelte van het natuurmonument komt overeen met de noordgrens van de cultuurgronden, behorende bij de boerderij die in het kader van de ruilverkaveling in de Beemden is geplaatst; deze zuidgrens loopt via de oostelijke oever van de Groote Beerze in zuidelijke en vervolgens in oostelijke richting langs het populierenbos en sluit rechtstreeks aan op de oostgrens langs de Westelbeerse dijk.
- De cultuurgronden in het dal van de Beerze, Wellenseind, de Hertgang nabij Dun en Heikant zijn vanwege de wezenlijke relaties met de omringende gronden als integrerend onderdeel binnen het natuurmonument opgenomen.

Van de percelen grasland langs de Lange Baan is alleen de eerste 50 meter vanuit de bosrand ten noordwesten van deze percelen in de aanwijzing begrepen vanwege de duidelijk hydrologische relatie van die delen van deze percelen met het beekdal.

Ook het gebied tussen de Flaas en de Stroom, een bosgebied voornamelijk bestaande uit Grove den, vormt een in ecologisch opzicht belangrijke overgangszone tussen het beekdal en het heidegebied.

Deze zone is zowel in hydrologisch, geomorfologisch als in faunistisch opzicht van grote betekenis. Opname van deze zone binnen het natuurmonument is om deze reden van wezenlijk belang.

- Binnen de begrenzing gelegen woningen, vakantiehuisjes en schuren, inclusief de bijbehorende erven, vallen buiten de aanwijzing.

5. Bescherming krachtens andere instrumenten

Bestemmingsplannen

In bestemmingsplannen van de gemeenten Hooge en Lage Mierde, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Netersel, Hoogeloon, Diessen en Hilvarenbeek wordt het grootste deelgebied aangeduid als "natuurgebied" en "bosgebied". Daarnaast worden verschillende soorten bestemmingen "agrarische doeleinden" gehanteerd.

Vergelijking van de bestemmingsbepalingen van de diverse bestemmingsplannen met de lijst van handelingen waarvoor een vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet vereist kan zijn, leert dat verschillende handelingen die de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten, danwel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, niet aan een regeling, neergelegd in een bestemmingsplan, onderhevig zijn. Daarenboven heeft de gemeente Hilvarenbeek slechts een uitbreidingsplan in hoofdzaken dat alleen voorschriften omtrent bebouwing kent en dus niet omtrent ander gebruik van de grond en is aan vrijwel alle bepalingen in de voorschriften van het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Hooge en Lage Mierde bij Kb dd. 19 juli 1980, nr. 3, goedkeuring onthouden.

Bovendien blijven de regelingen in een bestemmingsplan beperkt tot ruimtelijk relevante aspecten.. Tenslotte biedt een bestemmingsplan geen mogelijkheden voor actief beheer van een natuurmonument.

Andere regelingen

Op delen van het natuurmonument zijn enkele andere regelingen van toepassing. Zo is een deel van de landbouwgronden door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer opgenomen in de Nota Voorrangsinventarisatie Relatienotagebieden, categorie III. Een groot deel van de bossen valt onder de Beschikking Bosbijdrage, terwijl voor de natuurterreinen de Beschikking Natuurbijdrage van belang is. Deze laatste regeling is echter sinds 1 januari 1982 opgeschort.

Genoemde regelingen zijn van andere aard dan de Natuurbeschermingswet en hebben grotendeels andere uitgangspunten. Het betreft regelingen op privaatrechtelijke basis, die specifiek gericht zijn op het beheer van terreinen.

Samenvattend kan gesteld worden dat geen van de bovengenoemde instrumenten alleen of gezamenlijk afdoende bescherming biedt aan de waarden van het natuurmonument. Toepassing van de Natuurbeschermingswet op dit gebied is dan ook noodzakelijk.

6. Gebruik

Algemeen

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd.

Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor eenieder van kracht zijn. Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevariëerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de consultant Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer. Deze zal dan informatie kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen is onderstaand een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn. De handelingen waarvoor dit in het gehele natuurmonument geldt zijn eerst opgesomd. Voorts is per beheerstype nog een aantal handelingen genoemd die vergunningplichtig kunnen zijn.

Voorbeelden van handelingen waarvoor in het gehele natuurmonument een vergunning vereist kan zijn:

- Bouwen in de zin van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanleggen of aanbrengen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverharding van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- of speelweiden, stranden, picknickplaatsen, aanlegplaatsen enz.;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen of vijvers, ophogen, egaliseren, ontginnen en graven, waaronder eveneens wordt begrepen het schonen en uitdiepen van vennen;
- verwijderen van strooisel of humus;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, producten of materialen, daaronder begrepen het dumpen van mest (dat wil zeggen het uitrijden van meer mest dan voor het te telen gewas op de betrokken in landbouwkundig gebruik zijnde percelen - noodzakelijk is alsmede het uitrijden van mest op alle overige percelen);
- beoefenen van vormen van buitensport (modelvliegtuigsport, honden- en paardensport e.d.);
- het rijden met gemotoriseerde voertuigen en bromfietsen buiten bestaande wegen, m.u.v. het normale gebruik van landbouwvoertuigen op in landbouwkundig gebruik zijnde percelen;
- het beoefenen van motorsport en het houden van wedstrijden, races en crosses met motorvoertuigen en bromfietsen;

- het in en buiten het natuurmonument verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand in het natuurmonument beogen of ten gevolge kunnen hebben.

Terreinen in bosbouwkundig gebruik en beheer

Binnen de in het beschermd natuurmonument aanwezige bossen bestaat een grote variatie aan bostypen met een even grote variatie aan natuurwetenschappelijke waarden. Deze variatie dient tot uitdrukking te komen in beheer en in vergunningvereisten.

Een driedeling van de bossen op grond van verschillen in bemoeienis met het vegetatiebeheer biedt daartoe de beste mogelijkheden. De ruimtelijke vertaling van de driedeling is aangegeven op de als bijlage bijgevoegde "kaart vergunningplicht bossen".

Het volgende onderscheid wordt gemaakt:

- Ten aanzien van een aantal bossen zullen uit de aanwijzing geen beperkingen voor het vegetatiebeheer voortvloeien. Voor dit beheer is geen vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet vereist. Het betreft die bossen, waar de natuurwetenschappelijke betekenis van het terrein met name wordt bepaald door abiotische aspecten, zoals de hydrologische samenhang met andere gebieden en de geologische en geomorfologische opbouw.
- Voor een aanzienlijk deel van de aanwezige bossen is met name de boomsoortenkeuze bij herplant of hervestiging bepalend voor het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis. Het gaat daarbij om bossen waar de productiefunctie bij een juist bosbouwkundig beheer niet strijdig is met de natuurbehoudsfunctie. De keuze van boomsoorten is daarbij echter van doorslaggevende betekenis. Zo zal de aanplant van hardere, inheemse loofboomsoorten in het algemeen een gunstige ontwikkeling inluiden, terwijl de omvorming van loofhout naar naaldhout in het algemeen ongunstig moet worden beoordeeld. In deze gebieden is herplant of hervestiging van de thans op het betrokken perceel aspectbepalende boomsoort zonder meer toegestaan. Met betrekking tot nu bestaande naaldhoutpercelen geldt, dat inplanten van deze percelen met Grove den, Douglas en Europese larix geen voor de natuurwetenschappelijke betekenis schadelijke handeling is en derhalve niet aan een vergunning gebonden. Voor de loofhoutpercelen geldt dat voor alle inheemse loofboomsoorten; aanplant van Amerikaanse eik op bedoelde percelen wordt wel als schadelijk aangemerkt. Andere dan de hiervoor genoemde voorgenomen handelingen met betrekking tot (her)planten kunnen vergunningplichtig zijn. Bij de beoordeling van een dergelijke aanvraag om vergunning zal worden bezien of de aan te planten soort uit een oogpunt van natuurbehoud gewenst is. Te denken valt daarbij aan de mogelijkheden voor onderbegroeiing en voor fauna-elementen.
- De derde groep omvat bossen met grote natuurwetenschappelijke waarde. Dit gaat met name om bossen in de directe omgeving van de beken en om enkele terreinen met spontane bosvorming op de drogere gronden. Gezien de daar voorkomende waarden kunnen alle handelingen, het vegetatiebeheer betreffend, worden geacht aan een vergunning te zijn gebonden. Dit betreft onder meer de boomsoortenkeuze, omloopduur, verjongen, dunnen en vellen. Bij de beoordeling van vergunningaanvragen voor werkzaamheden in deze bossen zal met name worden getoetst of de betrokken handeling in overeenstemming is met het hoofddoel natuur, dat deze bossen hebben. Houtoogst zal daarbij niet in alle gevallen uitgesloten zijn.

Overigens geldt in alle drie de categorieën dat het totdusver gevoerde beheer dat geleid heeft tot de thans aanwezige als waardevol aangemerkte situatie in grote lijnen kan worden voortgezet. De uit deze aanwijzing voortvloeiende noodzaak voor een aantal handelingen vergunning aan te vragen, is erop gericht te voorkomen dat de aanwezige waarden verloren gaan.

Natuurterreinen

Behalve de reeds genoemde handelingen, zullen hier in ieder geval in het kader van de vergunningenprocedure moeten worden getoetst:

- het dunnen, vellen of planten van houtgewas;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- het verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben.

Terreinen in landbouwkundig gebruik en beheer

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is primair gericht op de in-standhouding van de aanwezige waarden. Het huidige, sinds jaar en dag bestaande gebruik van de in agrarisch gebruik zijnde percelen kan worden voortgezet. Hiertoe behoort niet het omzetten van grasland in bouwland. Ook behoort daar niet toe het dumpen van drijfmest, het uitrijden van drijfmest in de periode van 1 oktober tot 1 april en het gebruik van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen. Voor dergelijke handelingen zal in verband met de schadelijke effecten steeds, ook indien deze reeds plaats vonden, een vergunning vereist zijn.

Het ligt niet in de bedoeling in de toekomst iedere landbouwkundige ontwikkeling in het gebied tegen te gaan. Bepaalde ontwikkelingen kunnen evenwel wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis daarvan of het ont-sieren (artikel 12).

In dergelijke gevallen zal het dan ook nodig zijn zulke ontwikkelingen in het kader van de vergunningprocedure te toetsen. Deze ontwikkelingen betreffen de uitvoering van werken die wijziging van de grondwaterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben zoals het graven van sloten en draineren, egaliseren en ophogen alsmede grondverbeteringswerkzaamheden.

Recreatief gebruik

Het kamperen op de percelen, kadastraal bekend gemeente Middelbeers, sectie E, nrs. 1349, 1350, 1403, 2321 (natuurkampeerterrein Hervormd Jeugdcentrum) blijft toegestaan. Voor nieuwe voorzieningen is een vergunning vereist.

Eventuele aanleg van parkeerplaatsen bij de uitspanning "De Bockenreyder" zal in het kader van de vergunningprocedure worden getoetst. Indien een goede landschappelijke inpassing kan worden gerealiseerd is een dergelijke ontwikkeling positief te beoordelen.

Jacht

De toepassing van de Natuurbeschermingswet tast lopende jachtcontracten niet aan. Bij de vernieuwing van jachtcontracten zal worden bezien in hoeverre een verdere afstemming van het beheer in het kader van het natuurbehoud en van de jacht wenselijk is.

Waterbeheersing

Het normale sinds jaar en dag bestaande onderhoud van watergangen in het beschermd natuurmonument kan met de gebruikelijke middelen en methoden worden voortgezet.

Ten aanzien van de waterbeheersing en waterafvoer t.b.v. de landbouwgronden bovenstrooms van het natuurmonument in het beekdal van de Stroom moet nog een oplossing worden gevonden. Hierbij zal een zorgvuldige afweging van belang plaatsen moeten vinden, zowel in het kader van de vergunningprocedure ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet als in het kader van o.a. planologische procedures (aanlegvergunning) en vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet.

Met het waterschap zal over deze zaak verder overleg worden gevoerd.

Inlichtingen

De consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer in de provincie Noord-Brabant is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen, bij voorbeeld over de mogelijkheden van een beheersplan.

Het kantoor van de consulent is gevestigd te Tilburg, Prof. Cobbenhagenlaan 225, telefoon 013-678755.